

DE SLAG OM DE SCHELDE

Groede

een bedrieglijk dorp

Toen de geallieerden in juni 1944 doorbraken in Normandië volgde een opmars die in snelheid zonder weerga was. In zeer korte tijd werd Frankrijk bevrijd en viel België grotendeels in handen van de geallieerden. Operatie Market Garden bij Arnhem moest de doorbraak naar Duitsland forceren. Maar dat mislukte en de oorlog zou tot 1945 nog voortduren. Ondertussen waren de aanvoerlijnen vanuit Normandië gevaarlijk lang geworden. Antwerpen was onbeschadigd in geallieerde handen gevallen. Met zijn vele kaden en hijskranen moest die stad de aanvoer overnemen. Maar de oevers van de Schelde waren nog steeds in Duitse handen. De Schelde vrij maken werd de eerste prioriteit van Eisenhower.

Door Max van den Berg

Aan beide zijde van de Schelde hadden de Duitsers zware fortificaties aangelegd. Walcheren was bezaaid met bunkers en Breskens aan de zuidkant was als onderdeel van de Westwall versterkt tot een immens fortgebied. De *pocket Breskens*, zoals deze verdedigingslinie werd genoemd, liep in Vlaanderen langs het Leopoldkanaal vanaf Zeebrugge tot de Braakman (toen nog een zeearm) in Zeeuws-Vlaanderen. Bovendien moest het kanaal van de Leie ook worden overgetrokken en het gebied rond beide kanalen was onder water gezet.

Verrassingslanding

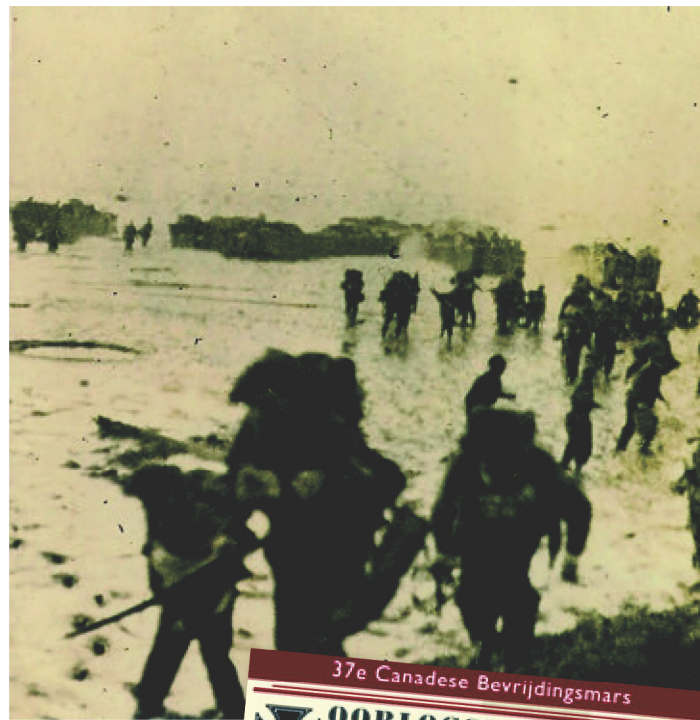
Op 6 oktober begon de Canadese operatie Switchback. Aangezien de opmars via het Leopoldkanaal uiterst moeizaam verliep, besloot het opperbevel van de 3e Canadese infanteriedivisie samen met Engelse troepen een amfibie-operatie achter de Duitse linies uit te voeren. De vloot met amfibie-

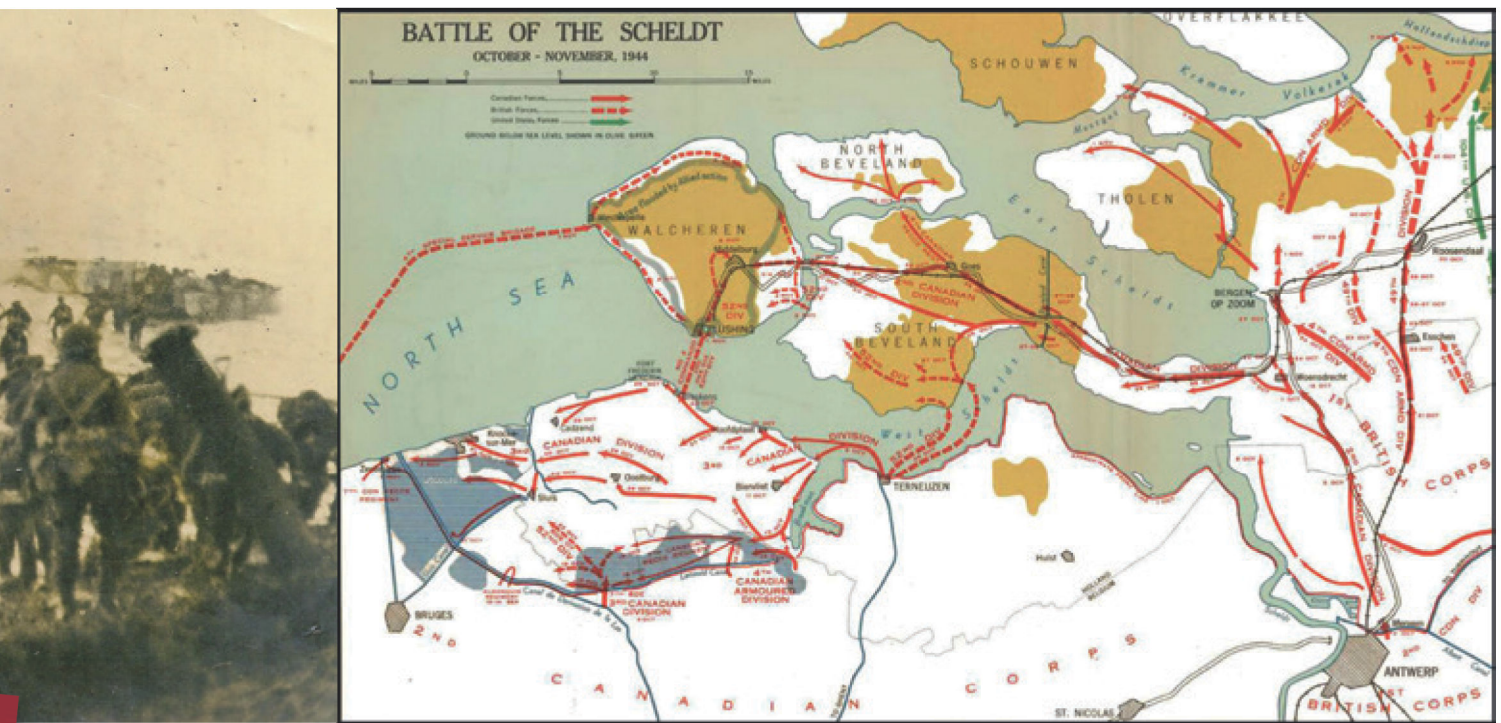
voertuigen vertrok uit Terneuzen en landde volkomen onverwacht bij Hoofdplaat, ten oosten van Breskens.

Na dagenlange hevige gevechten werd het totaal vernielde Breskens ingenomen. Er volgden nog zware veldslagen en bombardementen waarbij de dorpen Oostburg, Aardenburg, IJzendijke, Biervliet, Sluis en Cadzand werden getroffen. In totaal ging 35% van alle woningen tegen de grond. West-Zeeuws-Vlaanderen werd één groot wederopbouwgebied. De uitgebreide vijftiger jaren nieuwbouw in die plaatsen geven een beeld van de verwoestingen.

Zware verliezen aan drie zijden

Volgens de geallieerde soldaten behoren de modder- en poldergevechten in West-Zeeuws-Vlaanderen tot de meest afschuwelijke mensenslachten. In die betrekkelijk kleine ruimte kwamen 803

Plattegrond van de operatie Switchback in West-Zeeuws-Vlaanderen.

Canadese soldaten, 788 Duitse soldaten en 581 Nederlandse burgers om het leven. De Duitse commandant Kurt Eberding werd op 2 november gearresteerd. Op 3 november was de operatie *Switchback* beëindigd. Er werden ruim 12.000 Duitse soldaten gevangen genomen. Die moesten door de Canadese soldaten worden beschermd tegen de woedende Zeeuwse bevolking.

Herdenking en herinnering

Geen enkel gebied in Nederland is zo zwaar getroffen in de Tweede Wereldoorlog als West-Zeeuws-Vlaanderen. De vele oorlogskerkhoven, de talrijke monumenten in de dorpen en langs de wegen, maar ook oorlogsherdenkingsmusea in Knokke, Oostburg, IJzendijke en Breskens laten zien dat die veldslag *Switchback* nog dagelijks onder de bewoners voortleeft. Twee bijzondere aandachtspunten willen we er even uittillen. Groede en IJzendijke.

Het 'dorp' van beton bij Groede

Wie het lieflijke dorpje Groede binnenrijdt, komt in een oude volkomen onbeschadigde woonkern met een fraaie kerk en kerkplein. Tijdens de operatie *Switchback* hadden de Duitse troepen aan de kerk grote Rode Kruis-vlaggen opgehangen en die plaats werd door alle partijen niet bestookt. Toen de Canadezen dit gehucht binnentrokken, ontdekten ze een kilometer verder een ander vrij onbekend gehucht, dat uit vriendelijke huisjes en winkeltjes bestond. Tot hun verbazing bleek het gehucht een verzameling van zware bunkers te

zijn, waarin lange afstand geschut, commando-post, hospitaal en voedselopslag waren ondergebracht. De metersdikke muren waren voorzien van

Het oude dorpje Groede was de verblijfplaats van de dichter Vader Cats. Het bleef voor oorlogsgeweld grotendeels gespaard, want er was een grote Rode Kruis-post gevestigd. Dat werd door alle partijen gerespecteerd.

geschilderde ramen, deuren en bloembakken, een gevaarlijke camouflage. Aangezien Breskens al was veroverd, viel dit bunkerdorp zonder slag of stoot in geallieerde handen. Thans is dit een oorlogsmemorial, voorzien van informatieborden over *Switchback* compleet met foto's en geluidsopnamen. Ook de oude beschilderingen van de bunkers hoopt de leiding weer te kunnen aanbrengen.

Explosie in IJzendijke

Op 20 oktober 1944 werd het dorp IJzendijke opgeschrikt door een zware explosie. Door onbekende oorzaak kwam een ton nitroglycerine tot ontploffing. Het daarnaast gelegen munitiedepot vloog ook de lucht in. Bij dit ongeluk kwamen 47 Canadese soldaten om het leven en 37 raakten zwaar gewond. De oorzaak van dit gebeuren is grondig onderzocht, zonder tot een eindconclusie te komen. Er is ook nooit een rapport over de explosie verschenen. Opmerkelijk want het behoort tot de zwaarste ongelukken bij de geallieerde legermacht tijdens de oorlog.

Het verzet

De inzet van de verzetsbeweging mag niet onvermeld blijven. Zowel in Zeeuws-Vlaanderen als op Walcheren hebben mannen en vrouwen van de Ordedienst (OD) door het verstrekken van informatie over Duitse bunkers, over de begaanbaarheid van wegen en het al of niet in takt zijn van bruggen de Canadezen goed geholpen. Bij het Nederlands Instituut voor Militaire Historie bevinden zich talrijke rapporten over de OD die de geallieerden destijds behulpzaam was bij hun opmars in Zeeland.

Voor geïnteresseerden: elk jaar worden infotochten gemaakt door West-Zeeuws-Vlaanderen, waarbij de route van de Canadese opmars per auto wordt gevolgd.

Aanmelden:

info@battlefieldtours.nu

tel. 050-2803684

Thans is dit een oorlogsmemorial over *Switchback*

Bunkers uit het bunkerdorp Groede, zoals het er nu bij ligt.

